Політичні убивства, які змінили Україну

Читать на русском

Додати як бажане джерело в Google

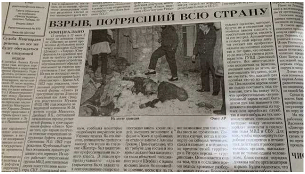

ВЗРЫВ, ПОТРЯСШИЙ ВСЮ СТРАНУ

ОФИЦИАЛЬНО

Судьба Нацгвардии решена, но все же будет обсуждаться на следующей неделе

На месте трагедии

Фото АР

Політичні убивства, які змінили Україну

Політичні вбивства – важлива складова світової історії. Убивство Цезаря, братів Грахків (римські народні трибуни), Джуліано Медічі, Авраама Лінкольна, Степана Бандери, Джона Кеннеді. Вони змінювали історію, а згодом обростали легендами, теоріями змови та міфами.

Видання LB.ua пропонує згадати найбільш резонансні політичні вбивства сучасної України. Що писали журналісти свіжим слідом, до чого ті події призвели та як змінили Україну?

Михайло Бойчишин: 27 років без відповіді

МИХАЙЛО
БОЙЧИШИН
ГОЛОВА ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ
РАЙОННОЇ РАДИ ПЕРШОГО
ДЕМОКРАТИЧНОГО
СКЛИКАННЯ 1990-1992
siver.com.ua

Пам'ятний знак рухівцю Михайлу Бойчишину. Фото: siver.com.ua

На цвинтарі села Чемеринці на Львівщині стоїть кенотаф (символічна могила, в якій немає небіжчика, – Народного руху. Він зник у січні 1994 року.

Якщо В'ячеслав Чорновіл був серцем найбільшої націонал-демократичної партії 1990-х, то Бойчишин був її мізками – відповідав за стратегію, фінанси та всю організаційну роботу.

О восьмій вечора 15 січня 1994 року Михайло Бойчишин вийшов зі столичного офісу НРУ і більше не повернувся. Через три з половиною години на офіс напали двоє невідомих: погрожуючи пістолетом, вони увірвалися всередину, однак були зупинені. Перед нападом чоловіки цікавилися в охоронця, чи на місці Михайло Бойчишин.

Михайло Бойчишин (зліва) і В'ячеслав Чорновіл (справа). Фото: lvivpost.net

Слідство у справі про зникнення Бойчишина велося вкрай недбало і результатів не дало. Дмитро Понамарчук, директор «Рух-пресу» у 1992-2001 роках, згадував:

Важливі новини

02.09.2026

«Мідас» на 18 мільйонів: як друг Федорова Артем Бородатюк прибрав до рук бюджет на рекламу скандальн...

#САП #НАБУ #Столар

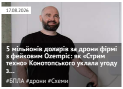

17.08.2026

5 мільйонів доларів за дрони фірмі з фейковим Ozempic: як «Стрим техно» Конотопського уклала угоду з...

#БПЛА #дрони #Схеми

ЦЕНЗУРА ЯК ОБІЙТИ БЛОКУВАННЯ І ЧИТАТИ НАШ САЙТ

Останні новини

По даті | По переглядам | По коментарям

13:38 Конфлікт інтересів чи «унікальний досвід»? Гончаренко звинувачує ексміністра Федорова у порушенні антикорупційного закону

13:34 Росія атакувала Дніпро: щонайменше шестеро людей постраждали, спалахнула масштабна пожежа

13:32 Полк «Скеля» офіційно перепідпорядкували «Азову»: у корпусі розповіли про зміни

13:28 Маєток у Стайках, занижений Mercedes і мільйонна зарплата: НАЗК перевірить декларацію заступниці голови ВРП Кваші

13:25 У Києві триває масштабна пожежа після атаки ворожих дронів: ДСНС працює на місці

Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне

13:23 На Закарпатті водія оштрафували на 144 тисячі за сховані в авто цигарки

13:13 Дрон вдарив по складу в Голосіївському районі Києва, – Кличко

13:10 **СБУ офіційно підтвердила перестрілку з військовослужбовцями Сил оборони в Києві**

13:07 **«Ніхто не має права викрадати військовослужбовців»: глава ОП Буданов прокоментував стрілянину між СБУ та ГУР**

13:05 **Зеленський вимагає публічних пояснень від очільників силових відомств через нічну стрілянину в Києві**

13:01 Частина житлового будинку обвалилася після удару російського дрона по Києву

12:56 Синєгубов: Наступна зима на Харківщині може стати найважчою за час війни

« В'ячеслав Чорновіл вирішив негласно перевірити бандитський слід. Заради пошуку друга й істини лідер Народного руху мав особисті зустрічі з різними кримінальними «авторитетами»… На відміну від міліції і спецслужб, «авторитетам» вистачило тижня, щоб на суворо конфіденційній «стрілці» клятвенно запевнити «зеківського генерала» В'ячеслава Чорновола в тому, що злочинний світ тут ні до чого. «Шукайте кінці серед своїх», – була конкретна порада. Звичайно, що «авторитети» під займенником «своїх» мали на увазі «своїх» у легальній великій політиці».

Правоохоронці зосередилися на версії, що зникнення могло бути пов'язане з партійними фінансами. Натомість у НРУ були впевнені, що викрадення Бойчишина обумовлене корупційними оборудками тогочасної влади.

Дмитро Понамарчук розповів івано-франківському виданню «Вікна» таке:

«За два дні до викрадення Михайло у присутності свідка під час телефонної розмови з американським юристом українського походження повідомив, що має документи, які свідчать про серйозні фінансові зловживання високими можновладцями. У справі, на яку посилався голова секретаріату Руху, лунали відомі «банкірські» імена – Вадима Гетьмана, Леоніда Кравчука. З діалогу випливало, що всі вони пов'язані із справами, які у міжнародній юридичній практиці кваліфікуються як грандіозні фінансові афери».

Ще одна версія стосувалася проєкту Балто-Чорноморського нафтового колектора, який мав би звільнити Україну і Білорусь від російської нафтової монополії. Проєкт в Україні активно лобіював саме Михайло Бойчишин.

Михайло Бойчишин (справа) і В'ячеслав Чорновіл (зліва). Фото: glavcom.ua

Зникнення Бойчишина фактично паралізувало НРУ напередодні парламентських і президентських виборів 1994 року. У рухівському середовищі досі впевнені: якби не це, партія мала б цілковито інший результат – і на парламентських, і на президентських. Також НРУ після Бойчишина став усе менше уваги приділяти економічним питанням (прихильником чого був зниклий голова секретаріату). Партія зосередилася на гуманітарній політиці, віддавши економіку комуністам і вихідцям з Дніпра і Донецька.

Ахать Брагін: кривава неділя по-донецьки

Титульна сторінка газети «Город» (Донецьк). Фото: Надано автором

«Шахтеру» быть чемпионом», – такою заявою розпочався 1995 рік для бізнесмена та кримінального авторитета з Донецька Ахатя Брагіна, відомого як «Алік Грек». Брагін не любив публічності, однак час від часу давав інтерв'ю, в основному про футбол. Саме про футбол і підсилення донецького «Шахтаря» була остання розмова Брагіна з газетою «Донецкие новости», що належала фірмі «Люкс», керівником якої і був Брагін.

Останнє інтерв'ю Ахатя Брагіна. Фото: «Донецкие новости»

Хоч публічно Ахать Брагін був небагатослівним, його діяльність була промовистою. З дитинства син звичайного шахтаря займався боксом. Це захоплення привело у кримінал. Газеті «Город» 1995 року голова УМВС Донецька Аркадій Болдовський розказав, що Брагін уже в 1971-му отримав два роки умовно за пограбування голубника, а через два роки побив неповнолітнього.

Ще одна справа проти Брагіна була закрита 1991 року, коли міліція встановила факт спекуляції м'ясом у Донецьку: на прилавки магазину №41, яким керував Ахать Брагін, документально потрапляв увесь товар, але реально більшість продуктів за завищеними цінами продавали на ринках Донецька й області.

Інтерв'ю голови УМВС у місті Донецьк Аркадія Болдовського газеті «Город». Фото: novosti.dn.ua

У першій половині 1990-х років у Донецьку діяло кілька десятків банд. Але Брагін зайняв ключові точки, «рішав питання» з найбагатшими представниками місцевого бізнесу, зокрема, Янушем Кранцем (луганський бізнесмен, був застрелений у 1992-му, за однією з версій, через конфлікт з Брагіним, – LB.ua).

Що таке «Люкс», можна дізнатися з публікації в «Донецких новостях» за 15 жовтня 1995 року. Журналістка розповідає про обшук у готелі «Люкс»:

«Помповое оружие, найденное в «Люксе», пренадлежит охранной группе «Кадон» и зарегистрировано по закону. Вишневые «девяностодевятки» «Люксу» не пренадлежат, а являются собственностью частных лиц… Рабочие-югославы, работающие на территории, задержаны на 8 часов без объяснения причин обыска… По непроверенным данным, через несколько дней… в результате несчастного случая смертельно травмировал себя один из охранников, работающий в фирме «Кадон».

Публікація про обшуки в готелі «Люкс» у «Донецких новостях» 15 жовтня 1995 року. Фото: Надано автором

1994 року Брагін став президентом футбольного клубу «Шахтар». Того самого року у славнозвісному тепер селі Піски автомобіль Брагіна розстріляли невідомі. Загалом на життя бізнесмена зазіхали щонайменше п'ять разів.

Ахать Брагін. Фото: focus.ua

15 жовтня більшість соратників Ахатя Брагіна були на концерті Любові Успенської (російської виконавиці шансону), сам він поїхав на матч «Шахтар» — «Таврія». О 17:06 на трибуні для віпів стався вибух. Загинули Ахать Брагін і шість його охоронців.

«Ні Януковича, який був заступником губернатора, ні Рибака – мера Донецька, ні Ахметова не було, – згадував в інтерв'ю LB.ua Юрій Луценко. – Брагіна впізнали тільки по руці з годинником – її відірвало й відкинуло на якусь відстань. Більше нічого не залишилося від нього. Тут варто згадати, що Брагін дійшов у своїй вседозволеності до того, що попросив купити йому «Стінгер» (зенітно-ракетний комплекс), збирався бити літак, на якому летітиме Щербань».

Кадри з місця трагедії. Фото: AP

12:52 У Харкові співробітники ТЦК у балаклавах намагалися насильно забрати чоловіка з приватного будинку

12:46 Британська фірма онука Ківалова та 194 мільйони гривень доходу: як приватний виш ексдепутата обійшов закон

12:41 Судові війни за Stereo Plaza: орендар майна вимагає від управителя АРМА повернення обладнання на 15 мільйонів гривень

12:35 Міністри фінансів США та РФ зустрілися на G20 — говорили про план Трампа й співпрацю

12:29 Мільйонні збитки замість податків: як схема Tax Free та «човниковий» імпорт нищать український бізнес

12:24 У Севастополі підірвали автомобіль — є постраждалий

12:18 **Перші кадри з місця перестрілки у Києві: ДБР розслідує збройний конфлікт між СБУ та ГУР**

12:13 «Це простір для службових обов'язків»: за листування російською в чаті будинку оголошуватимуть попередження

12:08 **Збройний опір та спецоперація «Альфи»: ОДП повідомив деталі сутички між військовослужбовцями та спецслужбою в Києві**

12:02 **«Мідас» на 18 мільйонів: як друг Федорова Артем Бородатюк прибрав до рук бюджет на рекламу скандального «Сенс Банку»**

Теги новин

COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Напад Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування

Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?

○ Так, повністю зможе
○ Частково зможе, але не відразу
○ Ні, не зможе
○ Це залежить від дій інших сторін
○ Важко відповісти

Голосувати

Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

За словами Луценка, інформація про «Стінгер» дійшла до столиці, силовики послали коректний сигнал місцевим авторитетам: або ви самі якось вирішуєте проблему з Брагіним, у якого відверто дах поїхав, або вирішимо ми, але тоді летітимуть скалки і буде як буде: «От вони й вирішили. Самі. Хто саме – до сьогодні невідомо».

Газета «Дзеркало тижня» у статті «Взрыв, потрясший всю страну» запропонувала чотири версії вбивства: це справа рук чеченських або ж грузинських угруповань, з якими конкурував Брагін; наслідок протистояння з дніпропетровським кланом, який прагнув установити контроль над Донецьким регіоном; дії українських правоохоронців, які вирішили так боротися з криміналом.

Стаття в газеті «Дзеркало тижня». Фото: Надано автором

Згодом слідство встановило, що в убивстві Брагіна винувата банда луганського авторитета Ігоря Кушніра. Майже всі її члени загинули наприкінці 1990-х, до суду дожили лише двоє – громадянин РФ, кілер Вадим Болотських (убивця Євгена Щербаня, засуджений у 2003 році до довічного ув'язнення, відбував покарання в Луганській області, утік після штурму колонії бойовиками) і міліціонер з Донецька В'ячеслав Сіненко. Обох затримали та судили у середині 2000-х.

Сіненко, за даними слідства, допоміг кілеру, який активував вибуховий пристрій, покинути стадіон, а Болотських сам зізнався, що консультував тих, хто робив бомбу.

«Вадим Болотских так и не признал факт получения денег за совершение данных преступлений… Болотских заявил, что поступал, как Робин Гуд, помогая украинскому народу избавляться от «архибогатых людей», – писало донецьке інтернет-видання «ОстроВ» у 2011 році.

Замовників убивства так і не було знайдено.

Смерть Ахатя Брагіна призвела до низки кланових війн на Донбасі. Президентом «Шахтаря» став Рінат Ахметов, який перетворив клуб на один з найуспішніших у Східній Європі. Сам він роками очолює список найбагатших українців і є одним з найвідоміших сучасників-вихідців з Донбасу.

Євген Щербань: політика з летальним фіналом

Убивство Євгена Щербаня. Фото: zikua.tv

«Если когда-нибудь меня убьют, это будет чисто политическое убийство», – ці слова з інтерв'ю Євгена Щербаня газеті «Голос України» якнайточніше ілюструють долю головного політика Донбасу початку 1990-х.

Євген Щербань, виходець з багатодітної сім'ї, до початку 1990-х двадцять років пропрацював на шахті. Бізнесом почав займатись у 1988-му — яблуневими садами у Волноваському районі. Потім відкрив придорожнє кафе, а згодом створив корпорацію «Атон», яка займалася майже всім: металургією, сільським господарством, банківською справою, будівництвом, торгівлею бензином, медикаментами, автомобілями тощо.

Фото: ipress.ua

У 1994-му став депутатом Верховної Ради. У 1995-му Щербань разом з Віталієм Гайдуком створив Індустріальний союз Донбасу. Ця корпорація постачала газ на металургійні заводи регіону та була посередником під час продажу їхньої продукції, а згодом – власником металургійних активів.

Пропорційно стрімкому розвитку бізнесу Щербаня росли його політичні амбіції. Це призвело до конфлікту з дніпровським кланом на чолі з тодішнім прем'єр-міністром Павлом Лазаренком.

У липні 1996-го тогочасний мер Маріуполя Михайло Поживанов вимаганні щомісячної данини в розмірі п'яти мільйонів доларів, нібито погрожуючи вбивством за непокору. Лазаренкові вдалося домогтися звільнення голови ОДА та призначення на його місце Сергія Полякова, на той час міністра вугільної промисловості. Заступником Полякова став такий собі Віктор Янукович.

«У кабінеті його (Полякова, – LB.ua) бачили лише раз – у день, коли представляли. На роботу він боявся ходити, знав, що вб'ють, – розповідав Юрій Луценко в тому самому інтерв'ю. – У підсумку Янукович став де-факто політичним господарем області. Підкреслюю – політичним. Так поруч з дніпропетровською народилася донецька олігархія».

Наприкінці жовтня Євген Щербань з дружиною полетів до Росії – на святкування річниці весілля Йосипа Кобзона. І саме після повернення з Москви 3 листопада о 12 годині, 9 хвилин Євгена Щербаня разом з дружиною розстріляли просто на злітній смузі Донецького аеропорту.

«Коли на трап ступив Євген Щербань, троє невідомих (двоє з яких були одягнені у форму авіаторів і перебували поблизу літака) відкрили по Євгену Щербаню стрільбу з автоматичної зброї з-під крила літака. Щербань та авіатехнік літака Анатолій Галич загинули на місці. Надія Щербань, дружина депутата-підприємця, від отриманих поранень померла в обласній лікарні», – писала газета «День» 5 листопада 1996 року.

Стаття в газеті «День». Фото: «День»

У публікації газети «День» також зазначалось, що вранці в диспетчерську службу двічі дзвонили невідомі. Вони представлялися співробітниками Щербаня та питали про час прибуття літака. За годину до прильоту троє осіб на білій «дев'ятці» без номерів з посвідченнями МВС приїхали в аеропорт. Щербаня розстріляли перед його броньованим «лінкольном».

За словами друзів Щербаня, він знав про підготовку замаху, навіть звертався з цього приводу в МВС.

В інтерв'ю тижневику «Бизнесс-Донбасс» звинуватив Павла Лазаренка в тиску на свій бізнес.

«Бачу третю силу, яка намагається зіштовхнути два регіони – Дніпропетровський і Донецький – з метою їхнього послаблення… Павло Лазаренко зіштовхує Донецьку і Дніпропетровську область під проводом «нейтралізації донецького клану». Але наступним етапом після зруйнування Донецької буде Дніпропетровська область», – наводить слова Щербаня газета «День».

Стаття в газеті «День». Фото: «День»

Прощання з Щербанем було дуже пишним, на похорон приїхало кілька десятків тисяч людей.

Слідство встановило, що до цього вбивства, як і до підриву Брагіна, причетна вже згадана банда Кушніра. У підготовці злочину брало участь щонайменше десять чоловік, убивство скоїли двоє – Вадим Болотських і Геннадій Зангеліді.

Посередником між замовником вбивства і Кушніром, за офіційною версією, був дніпропетровський кримінальний авторитет Олександр Мільченко на прізвисько «Матрос», який підтримував близькі стосунки з бізнес-партнером і радником експрем'єра Павла Лазаренка Петром Кириченком. Мільченко помер у 1997 році за загадкових обставин.

Вадим Болотських (зліва). Фото: segodnya.ua

Болотських зізнався, що це він убив Щербаня. Усіх інших, за його словами, застрелив його напарник. Зангеліді і водій убивць до суду не дожили.

У 2012 році син Євгена Щербаня Руслан, який у момент замаху встиг сховатися за автомобілем, звинуватив Павла Лазаренка та Юлію Тимошенко в тому, що вони нібито замовили вбивство його батька. Наступного, 2013 року генпрокурор часів Януковича Віктор Пшонка звинуватив Тимошенко і Лазаренка в цьому та назвав суму — майже три мільйона доларів. Справа розсипалася в суді. У 2015 році генпрокурор Віктор Шокін заявив, що перед своєю втечею з України Пшонка знищив частину матеріалів справи Щербаня разом з елементами деяких справ Юлії Тимошенко.

У грудні 2020 року Hromadske.ua випустило фільм-розслідування «Спадкоємець», побудований на свідченнях старшого сина Щербаня. Євген Щербань-молодший стверджує: після смерті батька його бізнесом буцімто заволодів Рінат Ахметов, а тому він зараз вимагає від найбагатшого українця мільярд доларів компенсації.

Смерть Євгена Щербаня сильно загальмувала «донецький клан» у політичному сенсі — вони змогли прийти до влади в країні лише через 14 років.

Вадим Гетьман: контрольний постріл по фінансовій еліті

Вадим Гетьман отримує премію «Людина року». Фото: ludinaroku.com.ua

«Якби Гетьмана не було, його треба було б придумати», – такі слова були надруковані в газеті «День» за тиждень до вбивства голови Біржового комітету Української міжбанківської валютної біржі, першого голови НБУ Вадима Гетьмана. Він був творцем фінансової системи України та автором перших економічних реформа. Також депутатом парламенту перших двох скликань.

Його смерть стала справжнім шоком для країни.

22 квітня 1998 року Вадим Гетьман повертався додому. О 20:12 він зайшов у свій будинок по вулиці Суворова, 13. Убивця зайшов у ліфт разом з ним.

«Було зроблено шість пострілів (два мимо, три в живіт, останній – контрольний постріл у голову за ліве вухо). Знаряддя вбивства – пістолет ТТ… За неофіційними даними, більш як п'ять свідків бачили молоду жінку, приблизно 160-170 см зросту, темне волосся, одягнену в чорне… Слідство розглядає версію, згідно з якою жінка в чорному і була кілером. Двоє чоловіків навіть їхали з мертвим Гетьманом у ліфті. Вони не викликали міліцію, вирішивши, що «чоловік п'яний». Слідство долучає до справи єдиний доказ – ґудзик від жіночого одягу, – котрий підтверджує підозри про те, що «діяла» саме жінка», – писала газета «День» 24 квітня 1998 року.

Міліція на місці вбивства Вадима Гетьмана. Фото: Киевские Ведомости

З матеріалу газети "Зеркало Недели" від 25 квітня 1998 року:

«Убийство Гетьмана по масштабам не может сравниться ни с каким иным заказным преступлением на территории СНГ. Фигура, по украинским масштабам сравнимая с Чубайсом и Березовским, была вычеркнута из украинской политики и экономики».

Серед версій називали спробу перерозподілу фінансового ринку України, на який мала значний вплив група Вадима Гетьмана, конфлікт навколо виборів (Гетьман боровся за округ з чинним міністром у справах преси та інформації Михайлом Онуфрійчуком). Голова НБУ Віктор Ющенко в коментарі «Дзеркалу Тижня» назвав вбивство політично вмотивованим.

Стаття в газеті «Дзеркало Тижня». Фото: «Дзеркало Тижня»

Убивцю Гетьмана затримали лише 2001 року, причому випадково – через бійку в одному з барів Луганська. Ним виявився такий собі Сергій Кулєв. Убивця для скоєння злочину вдягнув жіночу перуку та наніс макіяж, щоб заплутати слідство. Кілер виконував завдання не один, а зі спільником Степаном Ільченком.

Кулєв теж входив у банду Кушніра, а замовлення на вбивство Гетьмана отримав ще від одного члена цього угруповання – Валерія Пушнякова. Посилаючись на інформацію, отриману від Пушнякова, Кулєв повідомив, що за вбивствами Щербаня і Гетьмана стоїть Лазаренко, який нібито переказував Кушніру гроші за ці злочини.

Сергій Кулєв (праворуч). Фото: segodnya.ua

У 2003 році Кулєву присудили довічне ув'язнення. За співучасть у вбивстві Гетьмана були засуджені ще двоє осіб – жителі Донецька Едуард Косигін і Сергій Володченко. Обидва отримали по 11 років позбавлення волі. Місцеперебування Ільченка досі невідоме, за однією з версій, його вбили відразу після злочину.

Чи був Павло Лазаренко замовником убивства, досі не встановлено. Сам він свою причетність до злочину завжди спростовував. Після приходу до влади Віктора Ющенка Кулєв заявив, що назвав Лазаренка замовником убивства під тиском слідчого.

Убивство Вадима Гетьмана фактично зупинило створення повноцінного фондового ринку, який не запрацював наповну і досі. Також смерть колишнього очільника НБУ завадила групі фінансистів, орієнтованих на нього, сформуватися окремою силою в українській політиці.

В'ячеслав Чорновіл: фінал української мрії

В'ячеслав Чорновіл. Фото: inlviv.in.ua

«Автокатастрофа, яка сталася 25 березня на трасі Бориспіль–Золотоноша, поклала край цілій епосі. Епосі національ-демократичного романтизму. Епосі нездійсненої української мрії», – написала після загибелі В'ячеслава Чорновола 25 березня 1999 року газета «Дзеркало Тижня».

Стаття в газеті «Дзеркало Тижня». Фото: «Дзеркало Тижня»

Нагадувати, ким був для України лідер Народного руху В'ячеслав Чорновіл, мабуть, немає потреби. Лише одна ремарка: він був, мабуть, єдиним політиком свого часу, якого однаково поважали на сході і на заході, півдні і півночі.

Станом на 1999 рік Народний рух, здавалося, виходив на пік популярності після спаду в середині 1990-х. На парламентських виборах 1998 року партія взяла майже 10% голосів, посівши друге місце після Компартії. У мажоритарних округах теж другий результат – 14 мандатів.

Проте президентська кампанія 1999 року почалася з розколу: частина руховської «еліти» на чолі з Юрієм Костенком виступила проти В'ячеслава Чорновола, звинувативши його в авторитаризмі. Розкольники провели два альтернативні з'їзди партії, на яких обрали своїх голів політсили – Юрія Костенка та Богдана Бойка.

Стаття в газеті «Час». Фото: «Час»

Щоб погасити конфлікт, Чорновіл їздив регіонами, комунікував з осередками, представляв їм кандидата у президенти від НРУ – ексміністра закордонних справ Геннадія Удовенка.

Дорогою з Кропивницького (тоді Кіровоград, – LB.ua) авто, у якому їхав В'ячеслав Чорновіл, під Борисполем влетіло в зерновоз, який розвертався просто на трасі.

Газета «День» писала 27 березня 1999 року:

«О 23:30 в четвер біля села Городище Бориспільського району на п'ятому кілометрі автодороги Бориспіль-Золотоноша автомобіль «Тойота», який належить «КІНТО», зіткнувся з КамАЗом з причепом, що розвертався… КамАЗ з дніпропетровськими номерами і його водій Володимир Куделя не постраждали. В'ячеслав Чорновіл і Геннадій Удовенко поверталися з Кіровограда. Машина Удовенка не постраждала. При зіткненні загинули В'ячеслав Чорновіл і його помічник-консультант Євген Павлов, який перебував за кермом автомобіля».

Стаття у газеті «День». Фото: «День»

Також був поранений прессекретар Чорновола Дмитро Понамарчук, який перебував на задньому сидінні. Пасажири і водій авто були пристебнуті пасками безпеки.

Міністр внутрішніх справ Юрій Кравченко вранці 26 березня, коли на місці аварії ще працювали експерти, заявив: єдина версія для слідства – це випадкова аварія.

МВС одразу почало розвивати справу так, щоб звинуватити у ДТП водія Чорновола Павлова, який також загинув. Соратник Чорновола по Руху, колишній слідчий МВС Микола Степаненко розпочав власне розслідування. І відразу натрапив на кілька нестикувань з офіційною версією.

Аварія, в якій загинув В'ячеслав Чорновіл. Фото: espreso.tv

Так, насторожив момент – інформація про те, що за Чорноволом стежили – як під час його останньої поїздки, так і раніше. В інтерв'ю УНІАН син Олексій Пукач (начальник управління кримінального пошуку МВС, засуджений за убивство Георгія Гонгадзе, – LB.ua):

«Я пригадую, коли йшло ще перше розслідування, слідча комісія, зокрема при Рухові, і багато людей, які мали відношення до силових структур, підходили тишком, давали інформацію, що Пукач особисто координував стеження за батьком, його машиною у Кіровограді. Пізніше надійшла інформація, яку я трактую як недоведену, що у машині, яка супроводжувала їх всю дорогу і зникла, буквально за кілька хвилин перед самою аварією, знаходився сам Пукач».

Згодом виявилося, що в лютому 1999 року до СБУ приходив чоловік, який назвався колишнім співробітником ФСБ В'ячеславом Бабенком. Він стверджував, що йому замовили вбивства політичних конкурентів Леоніда Кучми на президентських виборах В'ячеслава Чорновола та Павла Лазаренка. У СБУ його допитали, але не звернули на це уваги.

Похорон В'ячеслава Чорновола. Фото: «Час»

За понад 20 років цю справу відкривали і закривали не раз. Вона обросла міфами, але жоден із них не був підтверджений.

У 2009 році народні депутати Ярослав Кендзьор та Іван Стойко, посилаючись на дані свідків, заявили, що Чорновіл і Павлов після аварії були живі, але потім їх убили. Нібито на голові в загиблих були сліди від ударів кастетом. У 2011 році прокуратура провела ексгумацію тіл Чорновола і його водія. Пізніше у відомстві заявили, що під час експертизи травм, не пов'язаних з аварією, не виявили.

Фото: http://www.segodnya.ua

У 2014 році проти водія Володимира Куделі знову відкрили справу, але Бориспільський райсуд визнав аварію звичайною ДТП. Проте рідні Чорновола виграли апеляцію, після чого у 2017-2018 було проведено додаткову експертизу решток двох жертв аварії. Станом на березень 2021 року теорія, що їх вбили після аварії, не підтвердилася, але така можливість не виключається. Зокрема, у вересні колишній заступник голови ГПУ Микола Голомша заявив, що Чорновола таки вбили чотирма ударами кастета по потилиці. Слідство досі триває…

Трагічна смерть В'ячеслава Чорновола остаточно підкосила НРУ, який з потужної політичної партії поступово перетворився на сателіта спочатку «Нашої України», потім Леонідові Кучмі шлях до другого терміну.

Георгій Гонгадзе: убивство, що змінило все

Фото: reporters.media

«Чеченцев надо, чтобы украли его и выкинули», – ці слова нібито Леоніда Кучми пролунали на записі, які представив на пресконференції 28 листопада 2000 року ексспікер парламенту касетний скандал».

За пів року до цього український журналіст «Українська Правда», для якого писав тексти сам, а також передруковував з опозиційної газети «Грані», близької до Соцпартії. Сайт на той час не мав великої аудиторії – насамперед через не надто велике поширення самої мережі. Однак хтось дуже старався, аби роздруківки зі статтями Гонгадзе регулярно потрапляли на стіл Леоніда Кучми.

Близько 22:30 16 вересня 2000 року Гонгадзе викрали на бульварі Лесі Українки в Києві. Того вечора він вийшов з квартири співзасновниці «Української Правди» Олени Притули і попрямував додому – на вулицю Велику Васильківську (тоді Червоноармійська, – LB.ua). За два місяці до свого зникнення Георгій офіційно звернувся з листом до ГПУ, в якому заявив про стеження.

Георгій Гонгадзе

Колишній голова МВС, а тоді соратник Олександра Мороза LB.ua розповів про останні години Георгія Гонгадзе:

«Я жив на Лесі Українки, 3. Георгій заскочив до мене під вечір – позичити 50 гривень до авансу. Ми ще випили з ним по келиху червоного вина. За ці гроші, я так розумію, він купив кавуна в гастрономі навпроти, заніс його до Альони Притули (вона поруч жила). Потім спустився вниз і почав ловити таксі, щоб поїхати додому (в ті часи таксі ловили «з руки» – людина просто виходила на дорогу, піднімала руку – «голосувала» – й сідала в машину, що зупиниться, – LB.ua.). До нього – під виглядом таксі – під'їхав генерал Пукач, попросив його сісти на заднє сидіння, бо переднє нібито поламане. Потім двоє сіли з боків від нього. І все, повезли його на той світ».

Про те, що Георгій зник, стало відомо 17 вересня. На сайті "УП" з'явилося повідомлення:

«У суботу, 16.09, пізно ввечері зник керівник проєкту «Українська Правда» Георгій Гонгадзе. О 22:20 він вийшов з будинку, що на бульварі Лесі Українки, і попрямував додому. На нього чекали дружина та двоє трирічних дітей, але вдома він так і не з'явився. Протягом всієї ночі друзі обдзвонювали лікарні та швидкі, але марно. Оскільки він людина відповідальна, то не міг зникнути просто так. Річ у тому, що без нього діти та дружина не могли потрапити до помешкання, так як не мали ключів. Він про це знав і тому поспішав додому».

З того моменту вся країна стежила за пошуками Георгія. Чорний силует з написами «Знайдіть журналіста Георгія Гонгадзе» та «Журналісти України вимагають» став символом нової епохи. З часом до нього додалося запитання «Кучма, де Гонгадзе?».

2 листопада 2000 року в лісі біля Таращі Київської області місцевий житель натрапив на тіло без голови. Те, що це саме Георгій Гонгадзе, показав тест ДНК. Л ише у 2009-му поряд із селом Сухоліси на Київщині було знайдено рештки черепа журналіста.

Після оприлюднення записів з кабінету голови держави розпочались акції протесту «Україна без Кучми», які тривали упродовж 2000-2001 років. Згодом ще більш масштабні акції — з вимогою відставки Кучми — відбувались у 2002-2003 роках. Фактично вони були «репетиціями» майданів 2004 і 2013-2014 років.

Фото: Олександр Клименко

Учасники акції «Україна без Кучми» розгортають наметове містечко на майдані Незалежності. 15 грудня 2000 року.

Однією з перших версій слідства було те, що в убивстві журналіста задіяна « Мельниченку.

У 2002 році вже заарештований очільник банди Ігор Гончаров заявив слідству, що знає імена тих, хто викрав і вбив Георгія Гонгадзе. Але поділитися інформацією зі слідством йому не судилося. У 2003-му в СІЗО його жорстко побили троє міліціонерів. Від отриманих отриманих травм Гончаров помер.

Ігор Гончаров. Фото: Єфрем Лукацький

Ще один член банди Юрій Нєстєров підтвердив, що саме його люди вели спостереження за Гонгадзе впродовж трьох тижнів. У своєму інтерв'ю газеті «Факти» 2011 року Нестеров говорив, що тоді слідкувати за журналістом приїхали «якісь росіяни».

2003 року в розслідуванні вбивства Гонгадзе з'явилися перші зрушення, в жовтні був затриманий начальник Головного управління карного розшуку МВС України генерал Олексій Пукач, якого підозрювали в знищенні документів у справі Гонгадзе. Через місяць Пукача відпустили на підписку про невиїзд, але він зник на наступні шість років.

Уже у 2005-му правоохоронці схопили трьох підозрюваних, які за наказом Пукача стежили за журналістом: співробітників міліції Миколу Протасова, Валерія Костенка і водія Пукача Олександра Поповича. За результатами допитів стало відомо, що вони теж убивали журналіста. Суд тривав три роки, Протасову дали 13 років, а Костенку і Поповичу – по 12.

Колишні співробітники МВС Микола Протасов і Валерій Костенко. Фото: Багнет

Через рік, 2009-го, Пукача впіймали в селі на Житомирщині. Тоді під час слідства він допоміг знайти фрагменти голови Гонгадзе. У 2013-му Пукача засудили до довічного ув'язнення, 2 липня 2021 року Верховний Суд остаточно затвердив вирок.

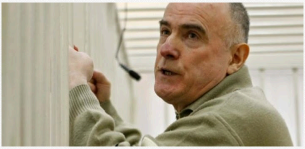

Генерал Пукач. Фото: obozrevatel.com

Під час слідства Пукач неодноразово змінював свої показання. Він то звинувачував журналіста в тому, що він нібито готував державний переворот, то казав, що наказ на вбивство віддавав безпосередньо Юрій Кравченко.

Замовників убивства не знайдено досі. Ключовий свідок у справі – Юрій Кравченко – скоїв самогубство у 2005-му.

«Москва збільшує свій тиск на Україну, просто заганяє її в куток. Кучма не може вже не чіпати не тільки Януковича, донецьких, але й кримських, луганських. Він починає заявляти, що Україна готова вступати в ЄС і НАТО. І ці слова визначили його долю. А для Георгія Гонгадзе стали фатальними. ФСБ обрало його жертвою», – так говорить про причини вбивства Георгія Гонгадзе та його ймовірних організаторів Юрій Луценко.

Закликало генпрокурорку Ірину Венедіктову розслідувати до кінця справу Георгія Гонгадзе.

Фото: Олександр Ратушняк

Резонанс, який спричинила смерть журналіста, призвів не лише до втрати репутації Леонідом Кучмою, а й до ізоляції України у світі. На євроінтеграційних намірах держави, які на той час визріли в її керівництва, було поставлено хрест на тривалий час.

Ігор Александров: «Без ретуші»

Ігор Александров (у центрі). Фото: з архіву Людмили Александрової

«Якщо суспільство перестане страждати від того, що вбивають тих журналістів, матеріали яких з цікавістю читають або дивляться, то це суспільство хворе; а якщо суспільство перестане реагувати на це, – воно вже мертве». Ці слова говорить журналістка Наталя Чангурі в інтерв'ю газеті «День» 2 листопада 2001 року.

Коментарі вона дала відразу після повернення зі Слов'янська. Наталя була серед інших журналістів, які в рамках міжнародної програми «Репортери без кордонів» поїхали на Донеччину з'ясовувати деталі жорстокого вбивства журналіста місцевого телеканалу «ТОР» Ігоря Александрова 7 липня 2001 року.

Александров був інженером за спеціальністю та колишнім радянським партійним працівником. У 1990 році з дружиною переїхав з Іркутської області РРФСР до Слов'янська, де став секретарем міському партії. Того самого 1990 року заснував одну з перших в Україні приватних телерадіокомпаній «ТОР».

Ігор Александров. Фото: kyivpost.com

Компанія «ТОР» працювала у Слов'янську Донецької області і мала 24 власні програми, які транслювалися через день у більшій частині Донецької, Дніпропетровської, Луганської та Харківської областей.

У 1990-ті роки Ігор Александров створив і сам вів авторську програму «Без ретуші». У ній він розкривав гострі соціальні питання та розвінчував корупцію у владі. За це його почали переслідувати, в тому числі з використанням правоохоронних органів.

Тиснути на Александрова почали 1998-го під час парламентських виборів. Тоді він критикував кандидата в депутати, бізнесмена, власника компанії «Украгропродукт», майбутнього члена Партії регіонів «некоронованим горілчаним королем Донбасу».

За це Лещинський звинуватив Александрова в наклепі та подав до суду, вимагаючи позбавити Александрова права займатися журналістикою п'ять років. І цю вимогу суд задовольнив. Проте журналіст звернувся до ЄСПЛ. Скандал вийшов за межі України – і невдовзі вирок скасували.

Під час президентських виборів 1999 року Ігор Александров був головою передвиборного штабу в Донецькій області кандидата Євгена Марчука.

У вересні 2000 року Александров у прямому ефірі програми «Без ретуші» спілкувався з двома колишніми співробітниками Краматорського відділу карного розшуку, яких звільнили нібито за зраду інтересів служби і зв'язки з організованою злочинністю. При цьому один з них на той час перебував під слідством за збут наркотиків.

Це були Михайло Сербін та Олег Солодун. В ефірі вони розповідали про зв'язки керівництва місцевої міліції та прокуратури з кримінальною бандою під назвою «17 участок». Та підкріплювали це документами та записами.

На той час це ОЗУ контролювало весь Північний Донбас. Сконцентрувало діяльність у трьох містах: Краматорську, Слов'янську та Костянтинівці.

Автомат Калашнікова. Фото: glavnoe.ua

Угруповання створив краматорець Ігор Шпортюк, більш відомий як «Шкрок». Пізніше до нього приєднався колишній міліціонер Костянтин Яворовський, а для легалізації і прикриття залучили бізнесмена Олександра Рибака та його фірму «Укрліга». Банда займалася рекетом, шахрайством і замовними вбивствами.

Після арешту «Шкрока» в середині 1990-х почалися війна за вплив з угрупованням з Краматорська під назвою «Старе місто» та міжусобиці. За словами Солодуна і Сербіна, тодішній начальник Краматорського карного розшуку Володимир Бантуш пропонував їм убити «Шкрока», коли той вийде на волю, в перестрілці, яку вони мусили інсценувати. Солодун і Сербін відмовилися, за що їх і звільнили.

«Шкрок» у Краматорську. Фото: pohudeem.msk.ru

Поки «Шкрок» сидів у в'язниці, банду очолили Єрмаков на прізвисько «Єрмак» та Яковенко на прізвисько «Єгор». Також важливе місце в банді посів виконавець брудної роботи Дмитро Герман «Герман». Вони хотіли позбутися «Шкрока» і звернулися за допомогою до Бантуша.

Під час різних розборок «Єрмак» і «Єгор» загинули, а «Герман» утік у Дюссельдорф.

Саме в третій за рахунком програмі колишні міліціянти показали Александрову записи, зроблені в Дюссельдорфі (куди втік «Герман» — LB.ua), на яких злочинці розповідають про убивство «Єрмака» та про зв'язки угруповання з Бантушем і передачу йому хабаря в розмірі 50 тисяч доларів.

У наступній програмі Александров обіцяв показати фотографії із сином тодішнього прокурора Донецької області Віктора Пшонки Артема в компанії керівників «17 участка».

Але четвертий випуск так і не вийшов.

3 липня 2001 року близько восьмої ранку Ігор Александров увійшов до холу телерадіокомпанії «ТОР». 12 червня «ТОР» змінив засновника – контрольний пакет акцій, які належали місцевому «Бетонмашу», викупило рекламно-інформаційне агентство «Срібний вік» з Донецька – структура, близька до народного депутата Олександра Лещинського. Того самого Лещинського, який судився з Александровим.

Пройти далі за хол Александрову не вдалося. Його колеги спустились на шум і побачили журналіста на підлозі в калюжі крові. Поруч лежали дві бейсбольні битки. Коли Александрова привезли до лікарні, він вже впав у кому. Через чотири дні, 7 липня 2001 року, 45-річний журналіст помер, не опритомнівши.

У випуску газети «Дзеркало Тижня» від 3 серпня 2001 року наводять заяви тодішніх очільників правоохоронних органів:

«На пресс-конференции 12 июля прокурор Донецкой области Виктор Пшонка сообщил журналистам: «следствию не известны ни заказчики, ни исполнители данного уголовного дела». Можно смело утверждать, что несмотря на сделанное ранее заместителем министра МВД Владимиром Мельниковым заявление, будто следствие уже знает заказчиков и исполнителей убийства, донецкий прокурор не лукавил. Ведь на тот момент, спустя 9 дней после совершения преступления, насколько известно, никто даже не опросил основных свидетелей по высказанной генералами версии».

Через два тижні після вбивства до Слов'янська приїхав Євген Марчук. Він одним з перших публічно назвав убивство «помстою за професійну діяльність».

Фото: facebook/Yevgenij Marchuk

Справу Александрова вперше в історії України розслідували на офіційному рівні як вбивство журналіста за його професійну діяльність.

Результатів розслідування довелося очікувати до серпня 2001 року. Тоді в убивстві звинуватили 44-річного безхатька із сусіднього Краматорська Юрія Вередюка. За версією міліції, Вередюк отримав від знайомого замовлення на вбивство якогось адвоката, в якого офіс був в одному приміщенні з телеканалом «ТОР». Але Вередюк нібито переплутав і помилково вбив Александрова. За злочин чоловіку нібито обіцяли квартиру і «жигулі».

Таке звинувачення не витримувало жодної критики. Тоді вже згадані журналісти групи «Репортери без кордонів» і вирушили до Слов'янська, щоб провести власне розслідування.

«Все те люди, которых мы встречали в городе, говорили об официальной версии следствия только одно: «Не верю»… Никто серьезно не относится к этому бомжу. Я бы сказала, что как бы ни относились к Александрову люди, но все с оскорблением приняли эту «бомжацкую» версию – и не только из-за того, что она унизительна для Александрова, а из-за того, что это воспринимается как явный обман… Перед камерой соседи и знакомые Юрия Вередюка засвидетельствовали, что он невысокого роста, физически слабый. В то время как Александр Омельяненко – тот самый адвокат, на жизнь которого якобы покушался бомж, – атлетически сложенный мужчина, ростом под два метра, на две головы выше Юрия… Кроме того, Омельяненко и Александров не похожи внешне – непонятно, как их могли перепутать», – з інтерв'ю Наталії Чангурі газеті «День» від 2 листопада 2001 року.

У травні 2002 року Донецький апеляційний суд через недоведеність участі в скоєнні злочину виправдав Вередюка і відпустив з-під варти, а через два місяці він помер. Спочатку офіційною версією смерті називали гостру серцеву недостатність, пізніше слідство встановило, що чоловіка отруїли.

Після звільнення Вередюка слідство відновили. У вересні 2003 року Генпрокуратура повідомила про арешт організаторів і виконавців вбивства Александрова. Основним замовником назвали керівника слов'янської компанії «Укрліга» Олександра Рибака, організатором – його брата Дмитра, виконавцями – Руслана Турсунова, Олександра Онишка і Сергія Корицького. Слідство встановило, що всі вони є членами угруповання «17 участок».

Слухання справи розпочалось у 2004-му. За два роки суд оголосив вирок: Олександр Рибак отримав 15 років ув'язнення, Дмитро Рибак – 11, Олександр Онишко – 12, Руслан Турсунов – шість, Сергій Корицький – два з половиною роки.

В інтерв'ю виданню «Заборона» Олег Солодун, з яким спілкувався у своїй програмі Александров, повідомив, що журналіста не хотіли вбивати, просто стався «ексцес виконавців – і перший же удар у скроню призвів до летальних наслідків».

Суду не уникли й ті, хто намагався сфальсифікувати справу й отруїв безхатька Вередюка. У 2012 році причетними до фальсифікації розслідування визнали колишнього заступник начальника краматорського головкому міліції Ігоря Криволапова. Він отримав сім років позбавлення волі. Також вироки отрималиексміліціонери Олександр Герасименко, Альберт Винничук і Сергій Шломін. Вони затримували Вередюка, а потім отруїли.

Через 10 років після смерті колеги Ігоря Александрова хотіли увіковічити ім'я журналіста. Але Слов'янська міська рада відхилила пропозицію присвоїти журналісту звання «Почесний громадянин Слов'янська». Тоді мером була сумнозвісна Неля Штепа, а генпрокурором України – Віктор Пшонка.

Меморіальна дошка Ігорю Александрову у місті Слов'янську

Убивство Ігоря Александрова поруч з убивством Гонгадзе – одне з найрезонансніших в сучасній історії країни. Після його смерті «регіонали» остаточно прибрали до своїх рук усі незалежні медіа на Донбасі.

Павло Шеремет: крапки не поставлено

Павло Шеремет. Фото: ukranews.com

«Кожен день – унікальний, кожен репортаж – як останній. У вас не буде можливості переробити репортаж», – такою цікавою, життєрадісною та компанійською людиною був Павло Шеремет, відомий білоруський, російський та український журналіст, співробітник «Української Правди» та «Радио Вести».

Павло Шеремет загинув у результаті підриву автомобіля 20 липня 2016 року в центрі Києва. Вибух стався о 7:45 ранку, коли Шеремет виїхав з дому і проїхав кілька десятків метрів.

Українські правоохоронці кваліфікували інцидент як «умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб». Слідство розглядало ряд версій, пов'язаних як і з діяльністю журналіста в Україні, так і пов'язаних з іншими державами. «Крім версії «вбивство через професійну діяльність», ми розглядаємо можливість версію дестабілізації ситуації в центрі столиці», – зазначив тодішній генпрокурор Юрій Луценко.

Фото: Сергій Нужненко

Згодом представники МВС заявили, що сліди злочину можуть вести до РФ, де перебуває Олександр Клименко, міністр доходів і зборів часів Януковича і власник «Радио Вести», співробітником якого був Шеремет. За місяць до вбивства журналіст їздив до Росії для зустрічі з Клименком.

Паралельно з офіційним розслідуванням журналістська спільнота провела власне. 10 травня 2017 року вийшов документальний фільм під назвою «Вбивство Павла», над створенням якого працювали журналісти проєкту «Слідство.Інфо», їм вдалось реконструювати дії зловмисників, які закладали вибухівку під авто. Основою стали записи відеокамер, які чомусь залишилися поза увагою поліції.

13 грудня 2019 року на великій пресконференції у МВС — в присутності президента Зеленського — Арсен Аваков повідомив про те, що правоохоронці підозрюють у скоєнні злочину військового медика і молодшу сержантку 25 повітряно-десантної бригади Яну Дугарь, волонтерку та дитячого кардіохірурга Юлію Кузьменко та сержанта Сил спеціальних операцій Андрія Антоненка. Усі трьох заарештували, найдовше за ґратами перебував Андрій Антоненко – 506 днів.

Фото: facebook.com/kalmius

Тексти підозр усім трьом були написані з дивними формулюваннями, які повторювали текст звинувачення у справі Віти Заверухи, обвинуваченої раніше в нападі на АЗС у Києві.

Зокрема, у підозрі Андрію Антоненку зазначалося:

«Досудовим слідством встановлено, що Антоненко, захопившись ультранаціоналістичними ідеями, культивуючи велич арійської раси, прагнучи зробити свої погляди об'єктом уваги громадськості, перебуваючи на території проведення АТО, з числа волонтерів та осіб, які пройшли військову підготовку в складі добровольчих батальйонів та мають навики поводження з вогнепальною зброєю і вибуховими речовинами, вирішив створити організовану групу, щоб в її складі скоїти вбивство журналіста і радіоведучого Шеремета Павла Григоровича».

У травні 2021 року під час пресконференції Володимир Зеленський повідомив, що листується з підозрюваною Яною Дугарь. Він також зазначив, що якщо обвинувачення безпідставні, то «буде серйозна розмова з Арсеном Аваковим».

У серпні міністр внутрішніх справ пішов у відставку, а у справі не поставлена навіть кома.

Фото: Lb.ua

На початку січня цього року було оприлюднено аудіозаписи, на яких нібито посадові особи КДБ Білорусі обговорюють усунення політичних опонентів, зокрема й Павла Шеремета. Експслужбовець білоруського загону спецпризначення Ігор Макар, який передав українській поліції аудіозаписи, 19 січня дав свідчення в Києві у справі про замовників убивства Шеремета.

Смерть Павла Шеремета стала серйозним викликом для влади як в часи Порошенка, так і Володимира Зеленського.

Катерина Гандзюк: системне вбивство

Катерина Гандзюк. Фото: Facebook/ Катерина Гандзюк

«Так, я знаю, що виглядаю зараз погано. Але принаймні мене лікують. Мене лікують дуже добре українські лікарі. І я точно знаю, що я виглядаю зараз набагато краще, ніж виглядають в Україні справедливість і правосуддя. Тому що їх сьогодні не лікує ніхто». Ці слова сказала активістка з Херсона Катерина Гандзюк у відеозверненні за два місяці до своєї смерті.

На час скоєння замаху дівчині було 33 роки. Громадською активісткою стала у вісімнадцять. У 2012 році створила Агенцію громадської журналістики «МОСТ», яка публікувала антикорупційні розслідування щодо влади Херсонської області.

У 2014-му була активною учасницею Євромайдану в Херсоні. Після анексії Криму та з початком війни на Донбасі допомагала переселенцям. Працювала помічником в Управлінні Верховного комісара ООН з питань біженців.

У 2016-му стала волонтером Itchy Trigger Finger Ukrainians – організації, яка займається патріотичною рекламою для жителів окупованого Криму.

Катерина Гандзюк. Фото: blog.poltava.to

Обиралася депутаткою до обласної та міської рад від партії «Батьківщина», була радницею мера та в.о. керівника справами виконавчого комітету Херсонської міськради.

У 2017-му Гандзюк публічно звинуватила начальника управління захисту економіки в Херсонській області Артема Антощука у вимаганні хабаря в працівників міської ради. Критикувала правоохоронну систему, зокрема місцеву поліцію. Оприлюднила список із 200 осіб, яким видано дозволи на газову та травматичну збою нібито як журналістам.

В останній день липня 2018 року її ім'я стало відоме на всю Україну.

«Встановлено, що приблизно о 08:30 жінка вийшла з під'їзду. З кущів їй назустріч вийшов невідомий чоловік років 20-25, який тримав в руках ємність з рідиною. Невідомий вилив рідину, попередньо кислоту, в обличчя жінки, після чого втік. Потерпілу з опіками доставили в лікарню», – повідомило ГУ НП у Херсонській області.

Катерину доправили в реанімаційне відділення обласної лікарні в шоковому стані. Опіки становили понад 40% тіла. Кислота потрапила жінці на спину, голову, руку, а також в око.

Катерина Гандзюк у лікарні з опіками шкіри. Фото: Censor.net

Спочатку справу розглядали як «хуліганство», але швидко перекваліфікували в «замах на вбивство».

Наступного дня Катерину медичним бортом перевезли до Києва. Уже Через два тижні з Новікова зняли підозру, випустили із СІЗО, а Антон Геращенко ще й перепросив за цю «помилку поліції і прокуратури».

Наприкінці серпня Гандзюк записала відео, в якому закликала державу розслідувати напади на активістів, які відбуваються в Україні. 4 листопада Каті не стало.

Ще наприкінці вересня активісти під Адміністрацією президента провели першу акцію під лозунгом «Хто замовив Катю Гандзюк?».

Фото: Макс Требухов

Лише в грудні генпрокурор Юрій Луценко заявив, що слідство у справі вбивства Гандзюк оголосило ще одну підозру – Олексію Левіну, помічнику-консультанту депутата Херсонської облради, сину відомого місцевого лідера злочинного угруповання Олексія Москаленка. Левіна (справжнє прізвище — Москаленко) засудили до 15 років за організацію вбивств і розбійних нападів на водіїв на території Херсонської області. Батько за те саме отримав довічне. У 2016 році Олексій Левін вийшов на волю за «законом Савченко».

Уже в січні батько Катерини Віктор Гандзюк зачитав на засіданні Тимчасової слідчої комісії у Верховній Раді відкритого листа, в якому стверджував, що організатори і виконавці замовного вбивства його дочки співпрацюють із керівництвом Херсонської ОДА і Херсонської обласної ради. Він заявив, що підозрюваний в організації вбивства кримінальний авторитет Олексій Левін співпрацює з головою Херсонської облради Владиславом Мангером, головою Херсонської ОДА Андрієм Гордєєвим та його заступником Євгеном Рищуком.

У лютому генпрокурор Юрій Луценко повідомив, що Владиславу Мангеру оголошено підозру в організації вбивства Катерини Гандзюк. Той нібито вирішив помститися Гандзюк за викривальні заяви про неприпустимість підпалів лісів, які потім вирубували.

Фото: facebook/Dmytro Lykhoviy

Водночас слідство не має доказів причетності глави Херсонської облдержадміністрації Андрія Гордєєва до вбивства, повідомив Луценко. Заступник Гордєєва Рищук причетний до підпалів лісу, але не до вбивства.

12 лютого 2020 року на суді з обрання запобіжного заходу Владислав Мангер заявив, що напад на Гандзюк організував генерал СБУ Данило Доценко з метою дискредитації поліції. Захист Мангера також стверджував, що загибла активістка була позаштатним агентом Служби безпеки під керівництвом Доценка, який вирішив використати Катерину Гандзюк. У СБУ назвали це звинувачення «повним абсурдом» і спробою дискредитувати розслідування.

У ніч на 15 лютого Шевченківський райсуд міста Києва заарештував Владислава Мангера до 3 березня з правом внесення застави. Сума застави – 2,5 мільйони гривень. А вже в березні суд відмовився продовжувати арешт Мангера. 12 квітня голова Херсонської облради Мангер вийшов на роботу після закінчення терміну відсторонення.

У червні 2020 року Покровський районний суд Дніпропетровської області призначив покарання виконавцям убивства. Координатора нападу Сергія Торбіна засудили до шести років і шести місяців позбавлення волі, а безпосереднього нападника Микиту Грабчука – до шести років в'язниці.

Їхні спільники, які вели спостереження, отримали м'якші вироки: Володимир Васянович та В'ячеслав Вишневський отримали чотири роки ув'язнення, а Віктор Горбунов, який купував кислоту 26 липня на складі у Каховці, – три роки. Також усіх обвинувачених зобов'язали сплатити 50 тисяч гривень на покриття судових витрат.

У червні 2020 року Владислава Мангера знову заарештували, і він досі перебуває в СІЗО – як і Олексій Левін.

Владислав Мангер під час судового засідання. Фото: LB.ua

Окремо судять Ігоря Павловського, якого слідство вважає посередником між замовниками та виконавцями вбивства. Він пішов на угоду зі слідством, дав покази щодо замовників злочину – Мангера та Левіна.

27 липня 2020 року прокурори передали до суду обвинувальний акт стосовно Мангера за фактом замовлення й організації нападу на Катерину Гандзюк. Справу розглядає Дніпровський райсуд Києва.

Смерть Каті Гандзюк стала каталізатором, який активізував громадянське суспільство України в боротьбі проти правоохоронного та судового свавілля.

Фото: Макс Требухов

Андрій Оленін

Теги: Вишневский Вячеслав Грабчук Никита Торбин Сергей Мангер Владислав Левин Алексей Геращенко Антон Зеленский Порошенко Макар Игорь Гандзюк Катерина Смерть Екатерины Гандзюк Антоненко Андрей Заверуха Виктория Клименко Александр Герасименко Александр Винничук Альберт Штепа Неля Шломин Сергей Шеремет Павел Сербин Михаил Солодун Олег Александров Игорь Венедиктова Ирина Кравченко Юрий Костенко Валерий Пукач Алексей Нестеров Юрий Стойко Иван Бабенко Вячеслав Гонгадзе Степаненко Николай Понамарчук Дмитрий Удовенко Геннадий Косыгин Эдуард Пушняков Валерий Онуфрийчук Михаил Гетьман Вадим Тимошенко Юлия Пшонка Кириченко Петр Мильченко Александр Зангелиди Геннадий Галич Анатолій Поляков Сергей Лазаренко Павел Поживанов Михаил Гайдук Виталий Ахметов Ринат Синенко Вячеслав Кушнир Игорь Болотских Вадим Щербань Евгений розслідування Луценко Юрий Грек Алик Алик Грек Брагин Ахать Черновол Вячеслав Бойчишин Михаил Бандера Степан Джон Кеннеди Україна Політика замовне вбивство вбивство

Марія Войтенко

ОГЛЯДАЧ НОВИН

19 вересня 2021 г., 17:37 Переглядів: 5338 Коментарі: 0

Роздрукувати Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.